

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשב"ק פרשת אמור תשפ"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תק"א

דרשת פרקי אבות

במשנה (אבות ד-ו) רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות ע"כ. ופירש הרע"ב כל המכבד את התורה, הדורש החסרות והיתרות שבתורה, ומראה טעם על כל קוץ וקוץ, לומר שאין בה דבר לבטלה, אין לך כבוד תורה גדול מזה ע"כ. ונראה דמטעם זה שכרו היא שהקב"ה מושך עליו חוט של חסד שיכבדו אותו כולם, ויהא גופו מכובד על הבריות, כי ישראל נטריקון יש ששים רבוא א'ותיות ל'תורה (מגלה עמוקות קפו), שכל אחד מהששים רבוא ישראל, מכון נגד אות אחת בתורה, וכיון שהוא מכבד אותיות התורה לדרוש החסרות והיתרות, על כן גם גופו שהוא אות בתורה, מכובד על הבריות.

ועל כן רבי יוסי שהיה מהתלמידים החדשים של רבי עקיבא, הזהיר על כבוד לומדי תורה, שהמחלל כבוד התורה גופו מחולל על הבריות, כי מיתתו באסכרה, ואמרו (ברכות ה.) תשע מאות ושלושה מיני מיתה נבראו בעולם, שנאמר (תהלים סח-כא) למות תוצאות, תוצאות בגימטריא הכי הוו. קשה שבכולן אסכרה ע"ש. ואם כן עונש מיתת גופו של המחלל כבוד התורה, היא המיתה היותר קשה שבכל סוגי המיתות, וגופו מחולל על הבריות. - וכמו כן רבי אלעזר בן שמוע, שהיה גם כן מהתלמידים החדשים של רבי עקיבא, הזהיר להלן במשנה (ד-יב) יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, וכבוד חבירך כמורא רבך, ומורא רבך כמורא שמים ע"כ.

ואיתא בגמרא (קידושין נז.) שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא (דברים ו-יג) פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי, כל אתין שדרשת מה תהא עליהם. אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך קבלתי על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ולימד, את ה' אלהיך תירא, לרבות תלמידי חכמים ע"כ. וכתב בספר המקנה (שם) דודאי הוי ידע שמעון העמסוני דשייך מצות יראה גבי רבו, מהפסוקים הקודמים, למען

עוד פירש הרע"ב, דבזה נכלל המכבד לומדי התורה והעוסקים בה, שיהא גופו מכובד על הבריות, וכנגד זה המחלל לומדי תורה, ואינו זהיר בכבודם, גופו מחולל על הבריות. - ומאמר זה מתאים לרבי יוסי, כי אמרו חז"ל (יבמות סב:) שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם [שנשתכחה תורה], עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה לרבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא ואיתימא רבי חייא בר אבין, כולם מתו מיתה רעה. מאי היא, אמר רב נחמן אסכרה ע"כ. ואיתא במדרש

קול רנה וישועה באה לי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבה והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת הנכד כמו יהושע נ"ו בן לחתנו הרה"ג רבי ישעי' טירנויער שליט"א - ר"מ ביישבתינו הק'

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

תירא את ה' אלקיך (דברים ו-ב), כי אם ליראה את ה' אלקיך (שם י-ב), ואם כן על יראת רבו לא צריכין קרא, ומה יוכל להוסיף לדרוש מאת ה' אלקיך תירא, על כן פירש, עד שבא רבי עקיבא דייקא, שראה בתלמידיו שנענשו מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, על כן לימד לרבות תלמידי חכמים, שאפילו התלמידים צריכים לנהוג כבוד זה בזה כמורא רבם, ויהי כבוד חברך עליך כמורא רבך, ומורא רבך כמורא שמים ע"ש.

*

הנה יום ל"ג בעומר, מבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן תצג-ב) שמרבים בו בשמחה, ואין אומרים בו תחנון. ובטעם הדבר, מבואר שם, כי נוהגין אבילות בין פסח לעצרת, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא, וביום ל"ג בעומר פסקו למות. ועל פי סוד, שמחת ההילולא הוא עבור רבי שמעון בן יוחאי, שנולד בו ביום ונסתלק בו ביום, כי הקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום (בני יששכר אייר ג-ב).

ובפרי חדש (או"ח סימן תצג-ב) הקשה על השמחה בל"ג בעומר, משום שפסקו תלמידי רבי עקיבא למות, מה בכך, הרי לא נשאר אחד מהם וכולם מתו, ומה טיבה של שמחה זו. וכתב שהשמחה היא על אותם התלמידים שהוסיף אחר כך רבי עקיבא שלא מתו כאלו ע"ש. ויש לומר עוד, דאיתא בגמרא (חולין קלג.) כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס [זוהי עבודתו] ע"כ. ואם כן כאשר אנו רואים שפגעה מדת הדין בכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, הרי מן השמים פסקו עליהם שהם תלמידים שאינם הגונים, אם כן היתה מדת הדין מתוחה גם על רבם רבי עקיבא שהיה שונה לאלפי תלמידים שאינם הגונים, והיה חשש שיחול מדת הדין גם על רבי עקיבא עצמו, אלא שתורתו הגין עליו.

ולכן כאשר פסקו למות תלמידי רבי עקיבא, ובזה נסתים מדת הדין, ולא פגע ברבי עקיבא עצמו, הרי זה יום שמחה, שנשאר רבי עקיבא חי, ולימד תורה לתלמידים חדשים, שהעמידו את העולם בתורתם, כי לולא זאת היתה נשאר העולם שמים. ועל כן מרבים בשמחה ביום ל"ג בעומר, על מה שרק תלמידיו מתו, ורבי עקיבא נשאר חי, והעמיד אחר כך את רבי שמעון, מגדולי תלמידיו, ושני הדברים עולים בקנה אחד.

והנה רבי יוסי היה מחבריו של רבי שמעון, וכמו שאמרו (שבת לג:) שרבי יהודה שיבח אומה של רומיים, ורבי יוסי שתק, ורבי שמעון גינה אותם, ונשמעו הדברים למלכות, ואמרו יוסי ששתק יגלה לצפורי, שמעון שגינה יהרג וכו' ע"ש. ולכן אחר זמן כאשר ראה רבי יוסי, איך נתעלה רבי שמעון, שמסר נפשו וגופו על התורה, דהו ביה פילי [בקעים וסדקים מחמת החול] בגופיה. אמר, כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, כמו שראה אצל רבי שמעון שעלה במעלותיו על כל חבריו. ולעומת זה המחלל את התורה, כמו תלמידי רבי עקיבא מלפנים, גופו מחולל על הבריות.

*

והנה בשו"ת חתם סופר (יד"ד סימן רלג ד"ה אמנם) כתב, אי אתידיב רשותא לכמוני לדבר מה שהיה נראה לי, כי בט"ו באייר כלתה החררה שהוציאו ממצרים, וכמו שנאמר (שמות טז-א) ויסעו מאילים ויבואו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין וגו', בחמשה עשר יום לחודש השני וגו', וילנו כל עדת בני ישראל וגו', אשר עד היום ההוא אכלו מהחררה שהוציאו ממצרים (רש"י שם). ואיתא במדרש שאחר כך הלכו שלשה ימים בלא לחם ואחר כך ירד המן, אם כן היה הורדת המן ביום ל"ג בעומר, וראוי לעשות לזה זכר טוב. וסיים, אך הוא נגד ש"ס (שבת פז:) [דהמן ירד תיכף אחר זה] ע"כ.

וכבר העירו, דלפנינו במדרש לא נמצא זאת, אלא דבתורת משה (דברים קצב. ד"ה ועפ"ז) כתב, דאיתא במדרש (ב"ר צא-ז) שאין הקב"ה משהה לצדיקים בצרה יותר משלשה ימים, ולכן המתונו שלשת ימים, וכיון שלא יצאו מצרתם התלוננו ע"ש (ועיין בתורת משה פ' חוקת צג.). ואם כן יש מעלה נשגבה ליום ל"ג בעומר, שזמנה מסוגלת לשפע של פרנסה, שירד אז לישראל לחם מן השמים, אשר מעשה אבות סימן לבנים, ונחקק הענין בהזמן, כמו שמצינו בכל מועדי קודש.

וידיע מספה"ק כי בפרשת המן מונח שורש פרנסתם של ישראל, ולכן כתבו דנכון לקרות בכל יום פרשת המן (שו"ע או"ח סימן א-ה). והיום הוא יומא דהילולא של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זצ"ל, ואמרו עליו שכ"ב שנה היה דורש בכל שבת מענינו של מן, להמשיך שפע פרנסה לעם ישראל.

*

ולכא מידי דלא רמיזי באורייתא, והוא בפרשתנו במצות ספירת העומר, שיש בפרשה זו רמז על מיתת תלמידי רבי עקיבא, כמו שכתוב בספר הרמזים לרבינו יואל, כי בפרשת עומר, מן וידבר ה' אל משה וגו' עד וספרתם לכם (ויקרא כג ט-יד), יש כ"ד אותיות של אל"ף, כנגד כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בעומר שהוא מן הפסח ועד עצרת ע"כ. ובדרשות חתם סופר (ח"ב רעט: ד"ה וספרתם) כתב רמז על דבריו שבל"ג בעומר ירד המן, כי בפסוק זה, 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר', יש ל"ג אותיות, רמז על ל"ג בעומר, שבו התחיל המן לירד, שהיה עומר לגלגולת (שמות טז-טז) ע"כ.

ולכא הדברים יותר, דלכאורה פסוק זה מיירי מחג הפסח, ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר, ואיך נרמז כאן המן שירד בל"ג בעומר. אך הכוונה היא, דאיתא בגמרא (קידושין לח.) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה (שמות טז-לח), וכי ארבעים שנה אכלו, והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אכלו (דכתיב ויסעו מאילים וגו' בחמשה עשר יום לחודש השני, ואז נאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים), אלא לומר לך עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן ע"כ.

ואם כן התחילו ישראל לטעום טעם מן תיכף ביציאתם ממצרים, אלא שאז נתלבש טעם המן בהעוגות שהוציאו ממצרים, וביום ל"ג בעומר ירדה להם מן ממש, לחם מן השמים. ושפיר נרמו אכילת המן, ממחרת השבת, זמן יציאתם ממצרים, אשר הוא יום הביאתם את העומר, רומז על המן שטעמו בהעוגות. וכאשר סופרים ל"ג אותיות, רומז על ל"ג ימים אחריו, יום ל"ג בעומר, אז ירד להם לחם מן השמים עומר לגלגולת.

*

והנה ברש"י (שם טו-א) כתב, למדנו שאכלו משירי הבצק (ובמוסגר או משירי המצה) ששים ואחת סעודות עד שירד המן ע"ש. וביאורו הוא, כי ישראל ביציאתם ממצרים כתיב, וישא העם את בצקו טרם יחמץ (שמות יב-לד), שהמצריים לא הניחום לשהות כדי חימוץ (רש"י), והיה להם על הדרך שירי הבצק ההוא. עוד גם זאת כתיב שיצאו משארות צרורות בשמלותם על שכמם (שם), וברש"י שירי מצה ומרור ע"כ. ואם כן היה להם על הדרך שירי בצק וגם שירי מצה, ובעוגות אלו נעשה להם נס שטעמו בו טעם מן.

והטעם שזכו בהשיריים הללו להעשות להם נס, כי שירי מצה הם שיירי מצוה, ואמרו חז"ל (סוכה לח.) שירי מצוה מעכבין את הפורענות, שהרי תנופה שירי מצוה היא, ועוצרת רוחות וטללים רעים. וכן בלולב [מוליך ומביא מעלה ומריר, כדי לעצור רוחות רעות וטללים רעים (שם לא:)]. הרי לנו גודל כח השיריים של מצוה. ולא עוד, כי שירי מצה אלו נשאו ישראל צרורות בשמלותם על שכמם, וברש"י אף על פי שבהמות הרבה הוליכו עמדם (וכמאמרם (בכורות ה:)) אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים), מחבבים היו את המצות, לשאת אותם על שכמם ע"כ.

וכבר דברנו מזה, כי אנו רואים שהנוסע בדרך על עראפלאן, ולוקח עמו חפציו, ואי אפשר לו ליקח הכל להיות סמוך אצלו למעלה, על כן הדברים הפשוטים הוא מוסר להניחם בתחתית העראפלאן, והדברים היקרים הוא מביא יחד עמו, ומניחו למעלה מראשו במקומות המיוחדים. אמנם התכשיטין והזהב והכסף לא נותן למעלה, אלא הם בכיסו ובבגדיו ובחבילתו סמוכים לו, כי מה שהוא חשוב אצלו ישמור עליו כבבת עינו ולא יניחנו בלי שמירה מעולה. ובני ישראל כאשר יצאו ממצרים, הכסף והזהב הניחו על החמורים, אבל השיירי מצה ומרור, מגודל אהבתם למצות ה' לא הניחו אותם על החמור, אלא משארותם צרורות בשמלותם על שכמם, כמה אהבת ה' מונחת בשיריים הללו, ולכן זכו שניתנה בהם טעם מן, והיה בהם ברכה של אוכל קמח ומתברך במעיו, לאכול ממנו חודש ימים.

וכמו כן שיירי הבצק שאפו עוגות מצה כי לא חמץ, כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם (שמות יב-לט), עוצם האמונה שמונח בבצק זה,

שלא הוציאו עמדם שום מאכלים אחרים על הדרך, רק מה שצריכין לאותה שעה, וגם צדה לא עשו להם. וברש"י (שם) מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב-ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, ומה שבר מפורש אחריו, קודש ישראל לה' ע"כ. ולכן זכו בבצק זה להמשיך ברכה עליונה מן השמים, להספיק להם מאכלם על ס"א סעודות, כי השגחת ה' היא לפי הדביקות (מורה ח"ג פרק נא), וישראל השליכו את יהבם על ה', לכן המציא להם מזונותם בדרך נס, מתחלה טעם המן, ואחר זה מן גמור, לחם מן השמים.

*

והנה צוה ה' למשה, מלא העמר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים (שמות טז-לב). וברש"י כשהיה ירמיהו מוכיחם, למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס, הוציא להם צנצנת המן ואמר להם (ירמיה ב-לא) הדור אתם ראו דבר ה', שמעו לא נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו ע"כ.

ובחנתם סופר (פ' בהעלותך קסז.) כתב, דקדושה גדולה קבלו ישראל על ידי אכילת המן, שלא היה בו שום כח גשמי רק כולו רוחני, ואפילו שום ראייה גשמית לא היה בו, שהיו טועמים בו כל מיני מטעמים שרצו לטעום, אבל לא ראו שום דבר בעיני הגשמיות, ועל ידי זה גברו עיני הרוחניות שלהם, עד שהיו ראויים אחר כך למעמד הר סיני וקבלת התורה. ואלולי שלא טעמו ישראל טעם מן בהעוגות שהוציאו ממצרים, לא היו ראויים לקבלת התורה ע"כ.

ובשם משמואל (פ' שלח, תרעט) כתב להסביר הטעם שמתחלה טעמו טעם מן בהעוגות, ואחר זה ירד להם מן עצמו לחם מן השמים, והוא כי בני ישראל הוצרכו למאכל ממוצע בין המאכלים הגשמיים במצרים, לאכילת המן לחם מן השמים, כי שינוי פתאומי לא יסבלו הטבע, וכאשר היו מורגלים במאכלי מצרים, נשפעים על ידי שר הארץ, לא יתכן להם להעתיקם ממאכל זה למאכל לחם מן השמים, לחם שמלאכי השרת אוכלים, ולכן הוצרכו מתחלה למזון ממוצע, עוגות שהוציאו ממצרים ניתן בהם טעם מן. וכמו כן בסוף הארבעים שנה, כאשר פסק המן בכניסתם לארץ, בו' באדר מת משה, ופסק מן מלירד, והיו מסתפקין ממנו שבכליהם עד ששה עשר בניסן (קידושין לח.), לא היה מן זה משובח כל כך כמו המן שירד יום ביומו, כדי שיהא ממוצע לאכילת לחם מן הארץ ע"כ.

והנה הנגינה על 'למען יראו את הלחם' (שמות טז-לב), היא מונח רביעי. ויש לומר כי הנה ישראל ניזונו מן המן ארבעים שנה, אמנם היה בזה זמנים שונים, ואופן הנאתם מן

המן היה בשינוי מזמן לזמן. והוא, כי ביציאתם ממצרים טעמו רק טעמו של מן שהיה מונח בהחררה שהוציאו ממצרים, לחם גשמי עם טעם של מן. ושוב אחר זה ירדה לחם מן השמים, כולו רוחני, במשך הארבעים שנה, והיו טועמים בהמן כל הטעמים (יומא עה.). וכאשר היה בא יום השבת, נשתנה שוב טעמו של המן לטעם משובח יותר, וכמו שנאמר (שמות טז-כב) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה וגו' ויגידו למשה. וברש"י לחם משנה, אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו ע"ש. ושוב בארבעים יום האחרונים, כאשר נסתלק משה רבינו ופסקה המן, ומסתפקין ממן שבכליהם, מבואר ברש"י (פ' בשלח טז-לה), שמאז לא היו טועמים במן כל מיני מאכל, כי אם טעם מן, שטעמו כצפיחית בדבש (טז-לא), וכטעם לשד השמן (במדבר יא-לח) ע"כ.

וזהו שנרמז בהנגינה, למען יראו את הלחם, מונח רביעי, שהיה בהמן ארבעה סוגים שונים במשך הזמן. (א) טעמו טעם מן בהחררה. (ב) ירידת לחם מן השמים. (ג) בשבת היה בו שינוי לשבח בטעמו וריחו. (ד) בסופו כשהסתפקו ממן שבכליהם, היה לחם מן השמים, בלי כל הטעמים שטעמו בהמן.

*

והנה מצינו במשה רבינו קודם פטירתו, שביקש יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר, איש על העדה וגו', ויאמר ה' אל משה, קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו, וסמכת את ידך עליו וגו', ונתתה מהודך עליו וגו' (במדבר כז-טז). וברש"י כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז-יח) נוצר תאנה יאכל פריה (תנחומא יא). ונתתה מהודך עליו, ולא כל הדרך, נמצינו למדין, פני משה כחמה, פני יהושע כלבנה (ספרי כג) ע"כ.

ונראה דהנה ב' באדר מת משה, ופסק מן מלירד, והיו מסתפקין ממן שבכליהם ארבעים יום עד ששה עשר בניסן. וכתב במשך חכמה (פ' בשלח טז-יז), שזה היה בזכות יהושע, שנתמנה מאת ה' למלאות מקומו של משה. ומאין זכה יהושע לזכות זה, לפרנס כל בית ישראל מהמן שבכליהם, דהנה כאשר עלה משה למרום במתן תורה, כתיב (שמות כד-יג) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים. וברש"י אומר אני שהיה התלמיד מלוה לרב

עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלקים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצינו, כשירד משה (לכ"ז) וישמע יהושע את קול העם ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמהם ע"כ.

והנה היה בזה מסירות נפלאה מיהושע, לישיב יחידי בהר ארבעים יום, לנדוד מביתו ולהמתין על משה, מחמת ספק רחוקה, אולי יחזור משה קודם זמנו, שלא יהא יחידי. ואמרו (יומא עו.) לחם אבירים אכל איש (תהלים עח-כה), זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל [שעלה עם משה עד תחומי ההר וכו'], והמתין לו יהושע שם כל ארבעים יום וכו', ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל ע"כ. ועל כן גודל זכותו של יהושע בארבעים יום הללו, עמד לו לפרנס את כל בית ישראל ארבעים יום, להסתפק מהמן שבכליהם עד ששה עשר בניסן. וזהו שנרמז במאמרם, שירד לו מן כנגד כל ישראל ע"כ.

והנה ירידת המן היה בחמשה עשר באייר (ולדעת החתם סופר בשמונה עשר באייר), שזהו השבוע של ספירת הוד (ולדעת החתם סופר היתה בהוד שבהוד). ורמז ה' למשה, ונתתה מהודך עליו, שימסור ליהושע גם כח ירידת המן שהיתה בספירת הוד בזכותו של משה (תענית ט.), ימסור אותו ליהושע להמשיך אותו. אך לא כל כך כמו שהיה במשה, להוריד מן משמים, אלא להמשיך אכילת המן שבכליהם על ארבעים יום. וזהו ונתתה מהודך עליו, ולא כל הדרך, שלא יוכל להוריד המן שהיה בספירת הוד כמותך, אלא מהודך, מקצת ממנה, שמהמן שבכליהם יוכלו לאכול להלאה. ונתתה מהודך עליו, שארבעים יום יסתפקו ממן שבכליהם.

וזהו שאמרו, פני משה כחמה, פני יהושע כלבנה, כי החמה יש לה אור עצמי, לא כן הלבנה ממשיכה רק האור מן החמה להאיר בלילה. ועל דרך זה משה היה משפיע בעצמו כהחמה, להוריד לחם מן השמים, אבל פני יהושע כפני לבנה, להמשיך רק אכילת המן שנשאר בכליהם ממה שהוריד משה.

וזה עולה עם מאמרם במשנה, כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, אשר כן נתקיים ביהושע, שעבור ששימש את משה רבינו באמונה, וכיבד אותו במסירות נפלאה, זכה שיאירו פניו כפני לבנה, שלא מצינו כזאת אלא אצלו, וגופו היה מכובד על הבריות.

סעודה שלישית

מבראשית זצ"ל, פ' פנחס) וזה לשונו, ראיתי בספר רמתיים צופים הנספח לתנא דבי אליהו (ונוטא אות כ), בשם הגה"ק מנעשכין והגה"ק מפרשיסחא זצ"ל, שבפרשת פנחס יש כח כל

שבת זו יש לה חשיבות יתירה שקורין בה פרשת המועדים, והקריאה מעורר הזמן, ויש בה הארה מכל המועדים. וכמו שכתוב בספר מכתם לדוד (להגאון

ויש לומר עוד, בהקדם לבאר מאמרם (שבת לג:) ברבי שמעון בן יוחאי ובנו, כאשר יצאו מהמערה, חזו אינשי דקא כרבי [חורשים] וזרעי, אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה [דאפשר על ידי נכרים, והקב"ה מחלק מזון וריח לעושי רצונם]. כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם, חזרו למערכתכם. הדור אזול. איתבו תריסר ירחי שתא. אמרי משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חדש. יצתה בת קול ואמרה, צאו ממערכתכם, נפקו, כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוה מסי רבי שמעון. אמר לו, בני, די לעולם [בעוסקי תורה] אני ואתה. בהדי פניא דמעלי שבתא חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא [חבילות של הדס להריח בשבת], ורהיט בין השמשות. אמרו ליה הני למה לך, אמר להו לכבוד שבת, ותיסגי לך בחד. חד כנגד זכור וחד כנגד שמור. אמר ליה לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל, יתיב דעתייהו ע"ש. ויש להבין וכי לא ידע עד עתה דחביבין מצות על ישראל, שמקיימים מצות שקשות הרבה יותר לקיים מתרי מדאני אסא לכבוד שבת.

ונראה דהנה יש להבין מה שאמרו, מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, הלא בבני ישראל הכשרים גם עבודתם לפרנסתם נחשב למצוה, והוי חיי עולם. וכמבואר בשלחן ערוך (או"ח סימן רלא) בכל דרכיך דעהו (משלי ג-ו), וכל צורכי גופו יהיו כולם לעבודת בוראו, או לדבר הגורם עבודתו וכו', ומי שנוהג כן עובד את בוראו תמיד ע"ש. ולמה קורא העסק בחרישה וזריעה שהם חיי שעה, הלא עבודת בוראו הם חיי עולם.

ונראה הכוונה דאיתא בגמרא (סוטה כא.) את זו דרש רבי מנחם בר יוסי, כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו-כג), תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור. את המצוה בנר, לומר לך מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה. ואת התורה באור, לומר לך מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם, ואומר (שם) בהתהלכך תנחה אותך וגו', זה העולם הזה, בשכבך תשמור עליך, זו מיתתך, והקיצות היא תשיחך, לעתיד לבא וכו'. דבר אחר עבירה מכבה מצוה, ואין עבירה מכבה תורה, שנאמר (שיר ח-ז) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ע"כ.

הרי מבואר כי מעלת לימוד התורה עולה על מעלת עשיית מצוה, כי תורה אור, שמגינה לעולם, הן בעידנא דעסיק בה והן בעידנא דלא עסיק בה, מגנא מן היסורין, ואין עבירה מכבה תורה, לא כן קיום מצוה הוי רק כנר, אינה מגינה אלא לפי שעה, ועבירה מכבה אותה, דוגמת נר שיכולה להתכבות. ועל כן כאשר ראו שכרבי וזרעי, הן אמת שעובדין בזה את בוראם, ויש בזה קיום מצוה, עם כל זה מצוה הוי רק חיי שעה, שמאירה לפי שעה, לא כן תורה היא חיי עולם, מגינה לעולם, ומצלא מן החטא, ועומדת לו גם במיתתו, ולעתיד לבוא.

הרגלים, ומי שהוא בשבת זה אצל צדיק הדור, כאילו הוא אצלו כל הרגלים והימים נוראים ע"ש. ופעם אחת בהיותי משובתי שבת קודש פרשת אמור אצל אדמו"ר בעל לקט עני [מקאסוב] זצוק"ל, אמרתי לפניו שגם בפרשת אמור ישנם כל המועדים. ודיבר בקדשו, שגם פרנסה יש בפרשת אמור, הלא היא פרשת לחם הפנים. והוא מרגניתא טבא לבעלי אמונת צדיקים עכ"ל ודפח"ח.

ויש להוסיף עוד עדיפותא על שבת זו יותר מפרשת פנחס, דאיתא בספר רוקח (סימן רכד) שאחר פרשת המועדים סמך ליה (כד-ב) ויקחו אליך שמן זית זך, רמז לחנוכה וכו'. וסמך שמן ונרות לסוכות, מה סוכות שמונה ימים אף חנוכה שמונה ימים. ושוב נאמר ולקחת סולת ואפית אותה (כד-ה), רומז על משתה ושמחה של פורים ע"ש. ואם כן בפרשה זו יש גם הארת ימי חנוכה ופורים, ימי נסים לישראל, שאין להם רמז בפרשת פנחס.

*

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש, אלה הם מועדי, ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש, כל מלאכה לא תעשו, שבת הוא לה' בכל מושבותיכם (כג-ב). והנה ברש"י הקשה מה ענין שבת אצל מועדות. אבל באמת הקושיא עצומה יותר, כי כל המועדים תליא בישראל, אשר תקראו אתם מקראי קודש, קרי ביה אתם (ראש השנה כד.), דתליא מתי יקדשו בית דין החדש. ובגמרא (ביצה יז.) דאמרינן ביום טוב, מקדש ישראל והזמנים [כי הזמנים על ידי קדושת ישראל נתקדשו הם. ואילו לא נתקדשו ישראל לא היו קובעים חדשים, וקוראין מועדים בבית דין]. אבל שבת מקדשא וקיימא [מששת ימי בראשית, ואינה תלויה בקביעות דראש חודש], וחזתם מקדש השבת ישראל והזמנים ע"ש. ואם כן איך אמר מועדי ה' אשר תקראו אותם וגו', ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון (ועיין באור החיים הק').

ויש לומר דכאן רמזה תורה מה שאמרו חז"ל (שבת טו:) היה מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד וכו', בקידושא ואבדלתא ע"ש. ואם כן יש מציאות של שבת שבני ישראל קורין אותה, לקדש יום השביעי למנוי, מונה ששה ימים ומשמר יום אחד. וראיתי לפרש בזה (בזמירות ליל ש"ק) כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, דיש בזה כפל לשון. וגם דמתחלה קרי ליה שביעי ושוב קורא לה שבת. אך רימזו בזה גם על השבת של הולכי מדבריות, ואין יודעים מתי שבת, וזהו כל מקדש שביעי כראוי לו, באיזה יום שעולה שביעי שלו, שקדושתו היא רק על ידי האיש שמקדשו, ואחר זה אמר, כל שומר שבת כדת, ששומרים השבת שקבע הקב"ה מששת ימי בראשית. ושניהם שכרו הרבה מאד על פי פעלו ע"כ. וזהו שמרמז הכתוב, כי יתכן שביתת שבת באופן אשר אתם תקראו אותם, מונה ששה ימים ושומר יום השביעי.

אמנם יש לומר כי מצות שבת יש לה כל המעלות שישנה בתורה, דהא אמרו (ירושלמי ברכות א-ה, שמו"ר כה-טז) שקולה שבת כנגד כל המצוות, ואם כן שקולה היא במעלתה כמו לימוד תורה, ועדיפא יותר שהרי שקולה כנגד כל המצוות, ואם כן שמירת שבת לא הוי רק חיי שעה, אלא חיי עולם, כמו תורה אור.

*

והנה בסידורו של שבת (דרוש ד ב-ה) כתב לבאר מה שנאמר במילת יצחק, וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים (בראשית כא-ד), דהקרא בא ללמדנו, כי תיכף שהוליד אברהם את יצחק, וכבר היה מצווה מפי ה' אלקיו למולו בן שמונת ימים, תיכף שראה את הנולד היה לבו מתאוה ומשתוקק ובערה כאש לקיים מצות מילה שנצטווה מאת המקום, כי כן קרא לו הקב"ה (ישעיה מא-ח) אברהם אוהבי, והיה אוהב את מצות ה' יותר מחייו. ולרוב האהבה הלז, כל השמונה ימים מחלת לב היה לו מחמת חולת אהבה, שהיה מתאוה לקיים המצוה, ואך הגביל לו הקב"ה ומיום השמיני והלאה ימול את בשר ערלתו, ולא היה יכול לעבור את פי ה', וה' הטוב הרואה ללבב ומצרף מחשבה טובה למעשה, והיה יודע באברהם שבכל רגע ורגע היה רצונו מאוד לעשות המצוה, ולא השיג את תאוותו כי אם עבור מצות ה' שצוהו להמתין על יום השמיני, העלה עליו כאילו קיים המצות מילה בכל השמונת ימים כולם בכל רגע ורגע, כי רצונו וחפצו היה מאוד לזה אם לא בשביל גבול המקום. ועל כן אמר הקרא, וימל אברהם את יצחק בנו בן 'שמונת' ימים, ולא אמר בן 'שמונה' ימים, כי בן שמונה ימים היה משמע שמל אותו ביום השמיני לבד, כשהיה יצחק בן שמונת ימים, אבל הקרא העיד שמל את יצחק בן שמונת ימים, הוא התכללות כל השמונה ימים ביחד, ובלשונו נקרא 'אכטיל טעג', והעלה עליו הכתוב כאילו מל אותו כל השמונה ימים רצופים ע"ש.

וכמו כן במצות שבת, שנאמר (שמות כ-ח) זכור את יום השבת לקדשו, וברש"י זכור ושמור בדבור אחד נאמרו (ראש השנה כז.), תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת (ביצה טז.) ע"כ. אם כן המתאוה ומשתוקק מתחלת השבוע לקיים מצות שבת, אלא שהגביל ה', ויום השביעי שבת לה' אלקיך, נחשב לו יום כאלו קיים מצות שבת, ומחשבה טובה מצרף למעשה.

וזהו שנאמר (שמות לא-טז) ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, כי שמירה היא גם לשון המתנה (וכמו שנאמר (בראשית לז-יא) ואביו שמר

את הדבר, וברש"י ממתין ומצפה מתי יבוא). ואמר הכתוב ושמרו בני ישראל את השבת, להמתין ולצפות ליום השבת, מתי יבוא כבר אותו היום לקדשו, ובשמירה והמתנה זו, יוכל לעשות את השבת לדורותם ברית עולם, שיהא אצלו מצות שבת לעולם, כל יום ויום שמתאוה ומשתוקק להגיע לה, נחשב לו כשמירת שבת.

ועל זה כווננו חז"ל (זוה"ק פ' קרח קעט:) מעולם לא זוה שכינה מיישראל אפילו בשבת של חול ע"ש. דהכוונה היא, כי לפי מה שנתבאר, הרי יתכן שבימי החול כאשר עומד באמצע מלאכתו, ומשתוקק על ביאת השבת לקדשו, הרי נחשב לו מחשבה זו כאילו הוא שומר את השבת, אם כי בעת חול הוא אצלו. (ואברהם אבינו היה נחשב לו כל השמונת ימים כאילו מל את יצחק בנו, אם כי במציאות היה עדיין ערל.) וגם בקדושת שבת של ימות החול, לא זוה שכינה מיישראל. (ועל דרך זה, בהולך במדבר שמונה ששה ימים ושובת בשביעי, אם כי יתכן שיום זה במציאות הוא חול, לא זוה שכינה מיישראל אפילו בשבת של חול.)

*

ובזה נבוא אל המכוון, שרבי שמעון בן יוחאי ובנו נתנו עיניהם בבני אדם שעוסקים בחרישה וזריעה, שמניחין חיי עולם, לימוד התורה שהיא חיי עולם, ועוסקין בחיי שעה, לעבוד את ה' בכל דרכיך דעהו, אשר מצוה היא רק חיי שעה. אבל ראה דהוה נקיט תרי מדאני אסא, חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, שלא מסתפק בקיום מצות שבת ביום השביעי לחוד, אלא לוקח חד כנגד זכור, שהוא זכור כל ימי השבוע על יום השבת, ומשתוקק על יום בואו, אלא שהוא מוגבל מהתורה להמתין עד יום השבת, אם כן נחשבו לו כל הימים כשומר שבת, ועושה את השבת לדורותם ברית עולם. וגם ימי החול נחשבו לו לשמירת שבת. והרי שבת שקולה כנגד כל המצוות, ועולה במעלתה כמו לימוד תורה, נחשב גם כן חיי עולם, בזה יתיב דעתיהו, ואמר לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל, לא רק שמקיימין מצות ה' בבוא זמנם, אלא משתוקקים על ביאת השבת כל ימי החול, מחמת רוב חיבתם למצות ה'.

ולפי זה יוצא, כי חוץ ממצות שמירת שבת ביום השביעי, דמקדשא וקיימא, יתכן שיקיים אדם מצות שבת גם בימות החול, כאשר ממתין ומשתוקק על בוא יום השבת, ורימוזה לנו התורה, כי גם יום השבת הם בכלל מועדי ה' אשר תקראו אתם, בידכם היא להחשב גם ימי החול לשבת. ששת ימים תעשה מלאכה, ששה ימים יוכל להחשב אצלכם לשבת גם בעת עשיית מלאכה, וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש, כל מלאכה לא תעשו.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' בנימין שאלאמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו באירוסית בתו למול טוב	מוה"ר ר' אברהם מנחם פרענקל הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו באירוסית בתו למול טוב	מוה"ר ר' אברהם געלב הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו באירוסית בתו למול טוב	מוה"ר ר' שמואל צבי פישמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו באירוסית בתו למול טוב
מוה"ר ר' ישעיה קיש הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו בהנחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שמואל צבי פישמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו בהנחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' ישכר דוב נאה הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו בהנחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה שלום קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במועו בהנחת בנו למול טוב

נתנדב ע"י מוה"ר משה בן מלכה – לברכה והצלחה בכל ענינים